

DONDERVOGELS EN WEIDVOGELS IN WATERLAND

Bert Kamp

Het Samenwerkingsverband Waterland nam meer dan 10 jaar geleden het initiatief tot nestbescherming. Vogelaars en boeren werken ieder voorjaar samen om tijdens de broedtijd van de weidvogels, die samenvalt met de agrarische voorjaarswerkzaamheden, het broedsucces van deze vogels zo optimaal mogelijk te maken. Dit jaar is het aantal vrijwilligers de tweehonderd benaderd en werken er honderdzestien boeren mee. Er is over en weer veel begrip ontstaan.

Het is verheugend, dat veel inwoners van Waterland zich als vrijwilliger hebben aangemeld. Zij beseffen dat weidvogels en Waterland onafscheidelijk zijn. Zij zien blijkbaar ook de realiteit: boeren moeten leven van hun bedrijf, maar desondanks willen zij graag 'boeren met weidvogels'. De vogels lopen tijdens de voorjaarswerkzaamheden de grootste risico's. Door nesten met stokken te markeren en nestbeschermers te plaatsen en andere kunstgrepen toe te passen, stellen zij de boer in staat de nesten tijdens het landwerk te ontzien. Hierdoor wordt op de beschermde percelen het broedsucces aanmerkelijk verhoogd. De nestverliezen door landwerk en beweiding is circa vijf procent. Op niet beschermde percelen gaat een veel hoger percentage verloren.

Boeren en vogelaars zijn samen actief in april, mei en juni. Meer dan 10.000 uren worden de laatste jaren aan nestbescherming besteed. Vrijwilligers hebben in de loop der jaren duizenden inventarisatieformulieren ingeleverd. Voor elk perceel zijn zo nauwkeurig mogelijk de volgende gegevens bijgehouden: het aantal gevonden nesten per soort; het resultaat; beweidingdata; maaidatum; en andere landbewerkingen. De analyse van tien jaar weidvogelgegevens beschaamt onze verwachtingen over de ontwikkeling van de weidvogelstand op de beschermde percelen niet. Waterland heeft nog steeds een goede stand en behoort tot de beste weidvogelgebieden in ons land. De Grutto is licht afgenomen, de Kievit is stabiel en de Tureluur is zelfs toegenomen.

De eerst berichten over het zojuist afgesloten broedseizoen 1994 zijn voor de Grutto optimistisch. Er is laat gemaaid waardoor deze opvallende vogel een gunstige rustperiode heeft gehad en de jongenproductie op een behoorlijk peil kon worden geschat. Dit is te danken aan de vrijwilligers die in de kille maand april de gevonden nesten hebben gemarkeerd. Dit was te meer nodig

omdat het landwerk zoals rollen en mesten door het natte weer vaak pas midden april kon worden verricht.

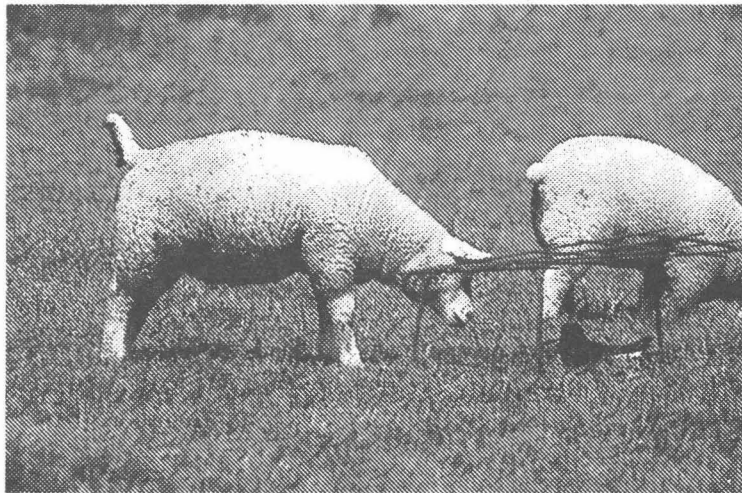
Als vrijwillige vogelaar in Waterland zou ik dus van mening zijn dat het huidige systeem een stabiliserende uitwerking heeft op de weidevogelstand. Ook staan praktisch alle in ons land bij weidevogels betrokken organisaties zeer positief ten op zichte van nestbescherming. Zo niet de 'Stichting Dondervogels' die ook dit jaar weer de publiciteit zoekt met negatieve berichtgeving over het Samenwerkingsverband en onze inspanningen totaal negeert. Zij blijft van mening dat: 'de huidige landbouw en nestbescherming elkaar niet verdragen'. Een aan de Stichting verbonden bioloog noemt de 'nestbescherming een puur cosmetische operatie, goed voor het geweten van de boer die kan zeggen dat hij samenwerkt met natuurbeschermers'. Dezelfde bioloog wiens deskundige Grutto-artikelen ik in vogelperiodieken overigens met respect en interesse lees, komt op 31 mei tot de conclusie dat: 'de gruttostand beter is dan andere jaren als er buiten de reservaten nauwelijks weidevogels te vinden zijn'. Radicale en provocerende uitspraken van een woordvoerder van de Dondervogels, die niet alleen verbazing en ergernis wekken bij het Samenwerkingsverband, maar zelfs een veroordeling inhouden voor boeren in Waterland. Sterker nog, alle boeren die samenwerken met weidevogelaars om te redden wat er te redden valt, lijken hun geweten te sussen door vogelaars op hun bedrijf toe te laten.

De stichting isoleert zich met dergelijke ongefundeerde uitspraken en lijkt in Waterland onbereikbare doelstellingen na te jagen. Zij staat buiten de realiteit. Deskundigheid over zaken die in het verleden en heden spelen, lijkt niet voorhanden. Blijkens een voorlichtingsfolder, die postbusnummer vermeldt, maar geen telefoonnummer, is een Nationaal Landschapspark Waterland het visioen dat de Stichting wil (helpen) realiseren. Ook valt hierin te lezen, dat er 'telkens nieuwe deeloplossingen moeten worden doorgeprikt' vandaar dat men volhardt in het negeren van onze inspanningen.

Een grootschalige aanpak ten gunste van boer en natuur lijkt mij de eerste jaren in ieder geval een illusie. Wie de verkiezingsprogramma's van begin dit jaar doorneemt en bezuinigingsplannen voor de komende jaren becijfert kan niet anders dan spijtig concluderen dat natuur en milieu tot een sluitpost lijken te zijn gedegradeerd. In dit politieke klimaat lijkt het uitgesloten dat miljoenen extra beschikbaar komen voor ingrijpende natuurverbeteringen, extra compensaties voor boeren, aankoop van land etc. Er bestaat nu reeds een aankoopstop en er zal de komende jaren minstens 1 a 1,5 miljard nodig zijn voor een intensievere aanpak van landschap- natuurherstel. Reeds in

november vorig jaar hebben talrijke natuur- en milieu-organisaties met een achterban van meer dan twee miljoen stemgerechtigden in een open brief aan de politieke partijen gewezen op de noodzaak van een offensief natuurbeleid, waarbij een extra bedrag op de rijksbegroting werd geraamd van 400 miljoen gulden per jaar. In de komende kabinetsperiode lijkt het uitgesloten dat voldoende overheidsgelden voor natuurverbetering beschikbaar komen. Natuur en milieu zullen helaas geen belangrijke pijler van het overheidsbeleid vormen.

Welke aanpak is in Waterland onder deze omstandigheden nu doeltreffend, als we ons tot de weidevogels beperken? Moeten we wachten op wonderen van overheidsmaatregelen en overheidsgeld, of ieder voorjaar in het veld actief zijn met zoveel mogelijk boeren en vrijwilligers om het broedsucces zo groot te maken. Als vogelaar die tien jaar geleden zijn eerste Kievitsnest op boerenland met een stok markeerde, heb ik nooit het gevoel gehad dat ik door de boer als een overbodige lastpost werd beschouwd, laat staan voor een puur cosmetische operatie werd misbruikt. We moeten dan ook ieder voorjaar zorgen dat de stokken bij de nesten worden gezet en niet langs de zijlijn roepen dat het allemaal radicaal anders moet.

Scholekster bij haar beschermde nest *Frank Visbeen*

Met afbrekende kritiek op onze inspanningen bewijst de Dondervogels onze weidevogels een slechte dienst. Er wordt twijfel gezaaid over het nut van het samenspel door boeren en vogelaars. Nieuwe vrijwilligers zouden ontmoedigd kunnen worden om zich in volgende jaren aan te melden en ons streven moet blijven om in de komende jaren geheel Waterland bij deze weidevogelbescherming te betrekken. Met vallen en opstaan en in ons achterhoofd soms de onzekerheid of wij altijd wel de juiste dingen doen. Er gaan ieder jaar wel zaken verkeerd, maar wanneer het jaarverslag dan weer aantoon dat verreweg het grootste deel van de nesten zijn uitgekomen, overheerst toch een gevoel van voldaanheid: de klus is weer met succes geklaard. En wanneer dan tenslotte de overheden de geldkraan mochten opendraaien waardoor een grootschalige aanpak in Waterland mogelijk zou worden, dan hebben wij tenminste gezorgd voor een zekere stabilisatie van de weidevogelstand en wellicht hier en daar een kleine winst geboekt. En vanuit deze basis zouden de weidevogels dan weer kunnen uitwaaiëren naar andere percelen en weer in aantal kunnen toenemen.

Weidevogelliefhebbers in de regio Waterland en omgeving blijf het weidevogelvraagstuk met nuchterheid en realiteitszin volgen, maar stel ons de komende jaren niet teleur. Er staan nog veel boeren op de wachtlijst die om hulp vragen en ook op hun percelen moeten de stokken bij de nesten.

B. Kamp
Burg. Hogguerstraat 271
1064 CP Amsterdam